

Pesnici je bila 28. aprila družba fantov in mož. Natepel se je med nje vinjeni Karel Puhner, ki je izzival in je raztrgal obleko 20 letnemu Francu Stanerju iz Ruperč. Puhner se je pa tako napil, da je slednjič omahnil pred viničarijo, padel ter zaspal. Dva sta ga dvignila in spravila v bližnji listnjak. V noči pa je stopil v listnjak Staner in

je začel preiskovati spečega Puhnerja, če ne bi imel v kakem žepu samokres. Puhner se je prebudil in je z nogo sunil od sebe Stanerja. Breznjeni je v jezi zabodel z nožem pod koleno Puhnerja, kateremu je presekalo žilo odvodnico in je ta izkrvavel. Staner je bil v minulem tednu v Mariboru obsojen na štiri leta strogega zapore.

Kratke tedenske novice

Naš notranji minister dr. Mihaldžič je odstopil. Notranjega ministra zastopa ministrski predsednik Dragiša Cvetkovič.

Za pomočnika prosvetnega ministra je bil imenovan Boško Bogdanovič, doslej načelnik političnega oddelka v predsedništvu vlade. G. Bogdanovič je po poklicu profesor, časnikar in že 30 let prosvetni delavec.

Prvi sovjetski poslanik v Jugoslaviji Aleksander Andrejevič Pljutnikov je prispel zadnje nedelje z vsem osebjem poslanštva v Beograd. Ta dan je bil vzpostavljen stik med našim in sovjetskim tiskom.

V Berlin odpotuje ta teden odposlanstvo naše vlade, da se posvetuje z zastopniki nemške vlade o obnovi gospodarskega prometa z Norveško, Dansko, Poljsko, Nizozemsko, Belgijo, Luksemburško ter severno Francijo, ki so zasedene od Nemčije.

Mažarski pravosodni minister dr. Radoczay je obiskal v minulem tednu Beograd in je bil sprejet na merodajnih mestih.

Romunski kralj Karel bo najbrž obiskal Rim, da se posvetuje z Italijansko vlado glede bodočega položaja Romunije.

Tatarskova romunska vlada je odstopila. Novo vlado je sestavil bivši zunanji minister Gligurtu iz desetih članov Železne garde, petih generalov, petih desničarjev; v vladi je tudi en Nemec kot minister za narodne manjšine.

Zgoraj omenjena Gligurtova vlada je bila dne 8. julija že v krizi, ker so odstopili štirje člani Železne garde. Novo vlado bo sestavil general Antonescu iz železnih gardistov.

Francoska vlada je določila za svoj sedež zdraviliško mesto Vichy, ki razpolaga z velikimi hoteli, z raznimi udobnostmi in ugodnimi zvezami.

Francija je prekinila diplomatske zveze z Anglijo radi napada angleške mornarice na francosko v Oranu.

Francoski so izročili Nemcem vse ujete nemške častnike in vojake, kakor je določeno v pogodbi o premirju. Med ujetniki je bilo veliko nemških letalcev, ki bodo takoj stopili spet v akcijo.

Francija je začela odpustiti vojake po določenih pogodbah o premirju. Doslej so odpustili letnika 1914 in 1915. Nadaljnji letniki bodo sledili. V prvi vrsti pa odpustajo poljedelce.

Anglija se temeljito pripravlja na obrambo. V Ameriko odvažajo žene in otroke, moški so pa vsi na delu za obrambo. Kopljejo strelske jarke in gradijo obrambne nasipe.

Danska vlada je bila 5. julija preosnovana in je bil istočasno izvedena združitev glavnih strank v eno veliko delovno skupino. Število danskih ministrov je bilo zmanjšano od 18 na 12.

Ruski komisar za petrolejsko industrijo jud Lazar Kaganovič, Stalinov svak, je razrešen svojih dolžnosti in je bil imenovan na njegovo mesto Sedin.

Tri leta so minula 7. julija, odkar se je zgodil v Šangaju na mostu Marka Pola spopad, ki je bil povod za sedanjo japonsko-kitajsko vojno.

Voditelj Arabcev v Siriji je bil umorjen. To dejanje bo najbrž povzročilo oborožen spopad med Arabci in francoskimi četami.

80 letni jubilej Mohorjeve družbe

Pretežno večino starejših kmečkih ljudi vežejo na Mohorjevo družbo najlepši in hvaležni spomini.

Praznični zimski večeri

Pri naši hiši smo čakali z veliko nestrpnostjo na Mohorjeve knjige, katere so priromale na župnijo v zimskem času z dolgimi večeri. Ko so bile težko pričakovane knjige v hiši, so pričeli za vse številne družinske člane pravi praznični večeri, kateri so bili vedno prekratki in smo se pogovarjali o njih tudi v drugih letnih časih, dokler se niso zopet vrnili s prihodom novih Mohorjevih knjig.

Čitanje Mohorjevih knjig

Došle knjige sta najprej pregledala oče ter mati in odločila, ali bomo najprej zvedeli, kaj prinaša poučnega ter zabavnega novi »Koledar« ali »Večernice«. Po tej odločitvi je sedla rano zvečer k veliki družinski mizi mati in rekla: »Najprej boste slišali krajšo povest iz Koledarja.« Mati je čitala s prijetnim naglasom, kakor bi pripovedovala. Ko je odprla knjigo, smo zapičili vsi svoje poglede v njeno usta in komaj čakali začetka težko pričakovane povesti. Mati je neumorno čitala več ur, dokler ni oče dejal: »Za noč dovolj! Jutri bo še en večer. Pojdimo spat in bomo sanjali o povesti, katero nam je mama čitala.«

Pri poslušanju Mohorjevega čtiva ni nihče zadremal, četudi se je večkrat branje zavleklo pozno v noč. Ako se je materi preveč osušil jezik in jo je že praskalo po grlu radi predolgega izgovarjanja, jo je zamenjal za nekaj časa tisti, ki je za njo najbolj zadel čitanje.

Na opisani način smo se seznanili z vsebino Mohorjevih pripovednih knjig. Poslušanje povesti smo spremljali z odkritim ter glasnim veseljem in celo s solzami, kadar je šlo za žalost vzbujajoče opise.

Ko so bile povesti prečitane, smo še dokaj večerov razpravljali o vsebini, ki nam je prešla v kri ter v meso.

Mohorjeve knjige podlaga za podeželske knjižnice

Oče je prečitane knjige skrbno shranil v omaro in v poletnem času je večkrat pogledal

v Koledar, kadar mu je bilo na tem, da bi se poučil o vremenu. Zelo obrabljene so bile vezane knjige o Kneippovem načinu zdravljenja, o živalskih boleznih, o koristnih ter škodljivih rastlinah itd.

V izgubo ni šla pri naši hiši nobena Mohorjeva knjiga. Skrbno so bile spravljene v veliki omari, katere ni smel nikdo odkleniti brez očetovega ali materinega dovoljenja.

Ustanovitev bralnega društva v naši župniji je tako vplivala na očetovo štedljivost, da je podaril vse nad 20 let skrbno shranjvane Mohorjeve knjige novorojenemu društvu, ki je imelo koj na razpolago številno poučno in zabavno knjižnico.

Prepričan sem, da so knjige Mohorjeve družbe slično kakor v moji rojstni hiši krajšale dolge zimske večere tudi po številnih drugih naših kmečkih domovih. Mohorjeve knjige so tvorile v dobi snovanja izobraževalnih društev začetek kmečkih knjižnic, a so tudi danes dobrodošle.

Mohorjeva družba največja dobrotnica

S sigurnostjo lahko trdim, da ne najdetestarejšega človeka, kateremu je tekla zibelka v krščanski kmečki hiši, ki bi se ne spominjal s hvaležnostjo na poučno in zabavno, kar je zajemal v mladosti iz Mohorjevih knjig. Največjega pomena pa so bile in bodo ostale Mohorjeve knjige za naše podeželske knjižnice. Nikakor ni pretirana trditev, da ni slovenskemu narodu nobena družba toliko koristila, kakor Mohorjeva v vlogi narodne buditeljice ter najboljše učiteljice na vseh poljih.

Ta Slovincem najkoristnejša družba je obhajala 5. julija svojo častiljivo 80 letnico, na katero je po vsej pravici lahko ponosna, ker je slovenskemu narodu dala vse, kar koli je potreboval poučnega in zabavnega v težkih desetletjih pod nemškim gospodstvom do osvoboditve pod Jugoslavijo.

Dolžnost vsakega pravega Slovenca je, da si ob 80 letnem jubileju Mohorjeve družbe vtisne trajno v spomin kratek življenjepisa največje slovenske dobrotnice.

Življenjepis

Mohorjeva knjižna družba je bila ustanovljena leta 1860. v Celovcu na Slomšekovo po-

vpredno tisoč losov. Zaščitni parki so skrbeli, da tej kakor tudi drugim redkim živalskim vrstam ni pretila popolna iztrebitve. Med drugimi redkimi živalskimi vrstami, ki so jih na Norveškem strogo ščitili, bi bilo omeniti zlasti razne ujede in morske ptice.

161.000 km zaplenjenih črev. Angleška admiraliteta je te dni v Londonu na javni dražbi prodala 161.000 km črev za klobase. Čreva so zaplenile angleške ladje na prevoznih ladjah, ki so bile namenjene v Nemčijo. Pošiljatev je prišla z Bližnjega Vzhoda. Če bi ta čreva napolnili z mesom, bi prišlo na vsakega prebivalca Anglije 35 klobas.

Opica in vrana posnemata človeka v kajenju. Med živalmi, ki so značajno zavoljo svojega daru

Mogočni Jurij

Povest iz domačih hribov

*

Nekaj dni nato so se razširile govorice, da doktor svojega rdečega nosa ni tako nevreden, kakor bi kdo menil, ampak da ga ima po pravici, da je skrit pijanec, ki se ga na večer tako naleze, da ga ponoči sploh ni mogoče k bolnikom klicati. Da je čez glavo zadolžen in da za svojo lekarno že nima več s čim zdravil kupovati. Zaradi pijače gotovo vem, da je vse zlagano. Kak glažek ga sicer rad pogoltno, pijanec pa ni. Tisti rdeči nos je dobil, ko je moral v hudi zimi ponoči k neki porodnici. Zdaj ga zaradi njegove požrtvovalnosti po jezikih vlačijo. Ne le jaz, tudi drugi so vedeli povedati, da je doktor trezen človek; hudobni jeziki ga pa le ne nehajo obrekovati.

V tem času se mi je zgodila nesreča. Doktorju je bilo očitno mnogo na tem, da nosim prstan, ki mi ga je dal. Že kar v začetku je rekel, da, kadar ga ne bo več videl na moji roki, bo tedaj vedel, da ga ne maram več, in vsakokrat je bil njegov prvi pogled na mojo roko. Meni se zdi, da je v tej reči kar babjeveren. Neki dan sva morali z Lino pet težkih zabojev zanesti pod streho. Da bi se mi prstan ne obdrnil, sem ga snela in položila na stopnicah v zid. Nihče drug tega ni mogel videti kakor

11 Lina in Tvoj brat Urh. Ko sem hotela prstan spet nataktniti, ga ni bilo nikjer več. Zagnala sem krik in dejala Lini in Urhu, naj ne uganjata takih norcev. Oba sta sveto trdila, da nista imela prstana v roki, in sta mi pomagala iskati. Malo pozneje je vedel Tvoj brat povedati, da je bil neki popotni v trgovini, kjer si je tobak kupil; morda je ta ukradel prstan. Hitela sem k orožnikom, pa niso nikjer nič izvedeli o kakem tujcu. Bilo mi je zelo žal prstana, ali še bolj me je peklo, ker sem si morala misliti, da mi bo doktor Silan izgubo zelo zamermil. Šla sem v mesto, da bi si bila drugega takega kupila in tako pred doktorjem zatajila, da sem njegovega izgubila. Ali v vsem mestu ni bilo ne takega ne podobnega. Ko sem se s pošto domov vozila, je poštar konje pri nekem koritu blizu Bistrice ustavil, da bi jih napojil. Prav tedaj je prihitel po stezi dol sem doktor in, ko me je ugledal, mi je že od daleč pomahal. Tako sem se ga ustrašila, da sem se obrnila v stran in naredila, kakor da ga nisem opazila. Vtem so konji potegnili in voz je oddrdral. Seveda sem se kmalu zavedela, da sem napravila veliko neumnost; ali pomagati se ni dalo več. Drugi dan sem se spravljala, da bi bila doktorju pisala in mu vse razložila. Napisala sem dve strani, pa sem vse raztrgala in znova začela in spet vse raztrgala; zdelo se mi je, da pač na papirju ni tako, kakor mi je v srcu. Pustila sem pisanje in se vdala upanju, da bo doktor danes ali jutri gotovo prišel in se bova zgovorila. Minul

budo v obliki bratovščine. Leta 1870. je štela že 15.000 udov. Leta 1894. so začeli v Celovcu graditi Mohorjev dom za tiskarno, knjigovoznico in uradne prostore. Za naročnino en goldinar je pošiljala družba 4—5 knjig. Največji razmah je doživela družba med svetovno vojno leta 1917., ko je narasla na 90 tisoč udov. Leta 1918. se je morala družba na ukaz generala Maistra naglo izseliti iz Celovca v Prevalje. Leta 1920., in sicer dne 10. oktobra, je bil na Koroškem znani plebiscit, ki je bil tudi za Mohorjevo družbo porazen. Članstvo je padlo na 46.904. Iz Prevalj se je preselila družba v lastno hišo v Celje, kjer bo sigurno tudi ostala. Družba je posedala v Celovcu svoj velik Mohorjev dom, hotel Trabesinger, dve majhni hišici v predmestju, velik travnik in še dve drugi hišici. Premoženje družbe je znašalo gotovo nad 7 milijonov, a je ostalo v Celovcu, ker ga ni bilo

mogoče vnovčiti in ne denarja spraviti v Jugoslavijo. Družba je rešila samo stroje in knjižno zalogo. Radi težkega gospodarskega poraza se je družba zadolžila, a si bo že zopet opomogla, ako bomo skrbeli zanjo v njeni častiljivi starosti in pripomogli vsak po svoji moči za porast naročnikov.

Mohorjeva družba je naša skupna narodna zadeva

Za 80 letnico naše največje dobrotnice — Mohorjeve družbe je poudaril njen tajnik g. pisatelj F. S. Finžgar med drugim tole: »Ob 80 letnici te naše najstarejše književne družbe moramo storiti vse, da jo dvignemo na prejšnjo stopnjo glede udov. Idealizem duhovščine je družbo rodil, edino on jo bo tudi ohranil ter dvignil. Mohorjeva družba je naša skupna narodna srčna zadeva.«

sam vodil nemške vojne pohode na Nizozemskem, v Belgiji ter Franciji. Vodja rajha je bil v Berlinu najslavesneje sprejet in navdušeno pozdravljen od nadpolmilijske ljudske množice. S kanclerjem so se pripeljali v Berlin vsi glavni vojskovodje, maršal Göring, general Brauchitsch, veliki admiral Räder in drugi. Pot od kolodvora do nove kanclerske palače, po kateri se je peljal kancler s spremstvom, je bila posuta s cveticami. V špalirju so bili ogromni oddelki vojske, narodnosocialističnih organizacij s prapori in godbami, hitlerjevska mladina in ljudske množice. — V zvezi s Hitlerjevo vrnitvijo je tudi prihod italijanskega zunanega ministra grofa Ciana v Berlin. Na povabilo nemške vlade je odpotoval italijanski zunanji minister s spremstvom v Berlin, kjer so ga slovesno sprejeli 7. julija. Ciano se je mudil v Berlinu samo v nedeljo in so bili razgovori pri kanclerju Hitlerju dve uri in pol. Tem razgovorom so pristostvovali večinoma samo ljudje iz diplomatske službe. Širijo se glasovi, da je bil ob tej priliki razčiščen položaj, ki je nastal po zloumu Francije. Radi omenjenega sestanka še ni pričakovati napada na Anglijo. Ciano prihod je oživil domnevo, da se vojna proti Veliki Britaniji ne bo nadaljevala. Nemčija in Italija pričakujeta, da bo Anglija spoznala svoj težavni položaj in ponudila mir. Istočas-

Po svetu

Vodja rajha in italijanski zunanji minister v Berlinu

Dne 6. julija se je vrnil po dvomesečni odsotnosti v Berlin vodja rajha in vrhovni po-

veljnik nemške vojske, kancler Hitler. Nemško prestolnico je zapustil Hitler dne 10. maja, ko je pričela nemška ofenziva na zapadu in se je mudil od tedaj do zgoraj beleženega dne v nemškem glavnem stanu, odkoder je

Spomenik generala Focha, ki stoji na kraju podpisa premirja v svetovni in sedanji vojni v Compiègne

Pariški dekletki-begunki se vračata po podpisu premirja med Nemci in Francozi zopet domov na kolesih

Rotovž v Tallinu, glavnem mestu Estlandije, katero so nedavno zasedli Rusi

Samostanske sestre na pobegu iz Poljske so se ustavile v Švic. Nadaljujejo pot v Francijo

pa je teden in doktorja ni bilo. Zdaj je bilo za pisanje prepozno. Preudarjala sem, ali ne bi šla k doktorju in mu vse razložila. Pa sem se bala jezikov... Minulo je spet nekaj dni, tedaj je poknila nova reč. Ljudje so vedeli povedati, da ima doktor Silan več ko tisoč goldinarjev dolga, ki jih ne more plačati, in da mu bodo lekarno in opravo zarubili. Sprva nisem hotela verjeti, polagoma pa — na svojo sramoto moram to priznati — so marnji tudi mene zbegali. Resnico sem šele te dni izvedela. Doktor je bil vse predober, ljudje so mu bili dolžni in mu niso plačali, revežem ni računal nič ali le prav kaj malega; kjer je videl potrebo, ni nikoli spraševal po plačilu, ampak je pomagal, kolikor je mogel. Pred tremi leti je šel Pokrzniku v Tinje za poroka, tisoč goldinarjev si je Pokrznik izposodil v tinjski posojilnici. Mož pa je bil že itak ves zadolžen, tudi Tvojemu očetu je bil dolžen, in kar naenkrat — Bog si ga vej, kako — je imel advokat Hudnik vse terjatve v rokah in je gnal Pokrznika v konkurz. Ker posojilnica do svojih tisoč goldinarjev ni prišla, je prišla doktorja Silana, ki je bil porok. Toliko nevršenosti in nehvaležnosti si je učakal za svojo dobroto, da je čez noč odpovedal svojo službo, prodal lekarno in opravo mlademu zdravniku ter izginil, ne da bi se bil od koga poslovil. Mene je zadelo kakor strela; nisem mogla verjeti, da je šel, ne da bi mi bil voščil besedo. Predvečerašnjem pa sem dobila pismo od

njega, ki Ti ga dobesedno prepisem; glasi se: »Ljuba Trezika! Oprosti, da Te še tako imenujem; saj je zadnjič. Seveda Ti vračam besedo; zaradi mene si prosta. Ko bi mi bila povedala, da tako želiš, bi mi bilo ljubše. Tako pa me je bolelo. Pa Ti nič ne očitam in Ti tudi nič ne zamerim. Moji upi na srečo ob Tvoji strani so bili pač le prazen sen. Pozabil Te nikoli ne bom. Spomni se me tudi Ti včasih, pa ne z grenkobo. To Te še prosim, da mi verjemi: vse, kar ljudje hudega o meni govorijo, je zlagano. Zdaj se najini poti ločita. Dobil sem službo daleč v drugem kraju, ki Ti ga ne imenujem, da me hudi jeziki ne staknejo. Za vso dobroto in prijaznost se Ti zahvalim in še zadnjič prav lepo pozdravim — Tvoj bivši ženin Ivan Silan...« — Pisma še zdaj ne razumem. Nikoli nisem rekla, naj mi besedo vrne, nikoli nisem želela, da bi se zarka razrdla. Le to vem, da je zdaj vsemu kraj. Sram me je pred ljudmi in bridko se kesam, da nisem držala z doktorjem v njegovih hudih časih. Tebi tudi lahko priznam, da sem vsa bolna od hrepenenja po njem. Zame je bil najboljši človek na svetu, gledala sem vanj ko v nekaj višjega, zdaj pa me je razočaral. Le težko se branim misli, da me je bil že davno sit, da me ni hotel vzeti, da me je pustil. Saj bi mi bil moral dati vendar priliko, da se branim, če je kaj resnice v njegovem pismu in če ni vse le izgovor. Niti naslova mi ni povedal, kakor da bi se bal, da bi mu bila v nadlego. Strašno me boli

za posnemanje, je bila doslej menda samo opica, ki je prevzela od človeka kajenje. V živalskem vrtu v Rimu lahko občuduje n. pr. vsakdo veliko opico, ki od časa do časa z užtkom vleče smotko. Iz Zedinjenih držav pa poročajo, da je sedaj tudi neka vrana stopila med kadilce. Ta vrana je last nekega ministra Johna Smitha iz New Jereeya v Ameriki, ki mu druguje že nekaj let. Te dni se je zgodilo, da je moral Smith skočiti k telefonu, pri tem je pustil gorečo cigareto na mizi. Nemalo se je začudil, ko se je vrnil in zagledal ptico, ki je čepela na nekem stolu in kadila to cigareto! Mož je napravil nekoliko poskusov, ki so mu dokazali, da ima vrana dobro cigareto nadvse rada. Samo v neki stvari